

Z nowości wydawniczych

Piotr Jaroszyński, *Kultura. Dramat natury i osoby*, seria „Monografie i Studia z Filozofii Realistycznej”, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 321, ISBN 978-83-65792-24-2.

Książka prof. Piotra Jaroszyńskiego stanowi znakomity przewodnik po najważniejszych zagadnieniach filozofii kultury, stanowiący owoc długoletnich badań naukowych i pracy akademickiej Autora. Książka składa się z czterech części.

W pierwszej Autor podejmuje zagadnienia z metodologii dyscyplin o kulturze, by na tle nauk szczegółowych o kulturze uwydatnić specyfikę filozoficznego wyjaśniania kultury. Inne zagadnienia w tej części to dzieje pojęcia kultury i koncepcji kultury jako uprawy natury, oraz wybrane definicje kultury. Część druga obejmuje teorie kultury i rozumienie natury w historii filozofii oraz koncepcje relacji pomiędzy kulturą i naturą, który to związek jest konieczny dla rozstrzygnięcia podstawowej współcześnie aporii, co jest pierwotniejsze: natura czy kultura? W części trzeciej Autor sięga do metafizycznych podstaw kultury: prawdy, dobra i piękna. W części czwartej zaś analizuje dziedziny kultury wedle greckiej teorii aspektów poznania: dziedzinę nauki, moralności i klasycznie rozumianej etyki (obejmującej obok etyki indywidualnej, etykę rodzinną – ekonomię i etykę życia społecznego – politykę), następnie dziedzinę twórczości i sztuki jako sprawności tworzenia. Studium zwieńcza prezentacja czwartej i najważniejszej dziedziny kultury: religii. Autor pyta o elementy konstytutywne religii jako dziedziny kultury, powody religijności człowieka, zagadnienie nieśmiertelności, istnienia Boga, postawy negacji religii, religię wobec świętości, o religię jako ogniskową całość kultury, aż po epilog o teologii kultury i kwestię przebóstwienia natury. Przegląd podstawowych zagadnień wedle struktury książki nie wyczerpuje jednak

wielkiego bogactwa treści, a tym bardziej nie ukazuje tytułowego dramatu w kulturze będącego skutkiem ciągłego napięcia pomiędzy sferą duchowo-osobową i sferą konieczności płynących z natury, którego nieustannie doświadcza każdy człowiek. Należy zatem z tym większą przyjemnością odesłać do lektury tej znakomitej, jednej z najważniejszych książek ostatniej dekady.

Św. Tomasz z Akwinu, *Dysputa o uczuciach* (Dysputy problemowe o prawdzie. Kwestie 25 i 26), przekład z jęz. łacińskiego Aleksander Białek, tekst przekładu przejrżeli M. A. Krąpiec, A. Maryniarczyk, seria „Teksty-Przekłady-Komentarze”, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 474, ISBN 978-83-65792-26-6.

Tom obejmuje pochodzące ze zbioru *Quaestiones disputate de veritate* św. Tomasza z Akwinu kwestie 25 i 26 dotyczące uczuć i zmysłów. Kwestia 26 *De passionibus animae* (przekładana na język polski jako: O doznaniach duszy; O uczuciach ludzkich; O uczuciach) oraz kwestia 25 *De sensualitate* (tłumaczona jako: O zmysłowości; O pożądaniu zmysłowym czyli zmysłowości) powstały podczas trzeciego roku pobytu Tomasza w Paryżu w latach 1256–1259 jako owoc jego działalności akademickiej.

Problematyka władz uczuć i zmysłów człowieka stanowi jedno z ważniejszych zagadnień antropologii filozoficznej. W dziejach filozofii podejmowano różne próby wyjaśniania ich statusu i funkcji: poczynając od negacji sfery zmysłowo-uczuciowej, poprzez jej absolutyzację, a skończywszy na redukcji uczuć do popędów czy namiętności oraz usamodzielnianiu ich i przeciwstawieniu sferze rozumowo-wolitywnej. Tomasz z Akwinu problematykę zmysłów i uczuć włącza w teorię *compositum* bytu ludzkiego – to cały człowiek-osoba doznaje uczuć i posługuje się zmysłami. Z problematyką zmysłowości wiąże się zagadnienie zmysłów wewnętrznych i zewnętrznych,

podstaw ich wyodrębnienia i właściwych przedmiotów ich działania oraz niezbywalnej roli, jaką pełnią w życiu poznawczym człowieka. Z kolei z problematyką uczuć jako aktów pożądania zmysłowego wiąże się zagadnienie typologii uczuć, podstaw wyróżnienia uczuć pożądliwych i gniewliwych, ich uporządkowania, miejsca w strukturze władz duszy, a przede wszystkim problem sublimacji, czyli poddania ich kierownictwu rozumu i woli.

Obecne wydanie jest drugim, a pierwszym w serii „Teksty-Przekłady-Komentarze”. Obejmuje oprócz tekstu polsko-łacińskiego także studia i komentarze, m.in. Mieczysława A. Krąpca, Danuty Radziszewskiej-Szczepaniak, Arkadiusza Gudańca, Tomasza Pawlikowskiego, Andrzeja Maryniarczyka. W nowym wydaniu dział „Studia i Komentarze” został wzbogacony o teksty Ignacego Deca (*Oryginalność i aktualność Tomaszowej klasyfikacji uczuć*), Marka Czachorowskiego (*Autonomizacja uczuć*) oraz Piotra Jaroszyńskiego (*Rola cnót w doskonaleniu życia uczuciowego człowieka*). Wprowadzają one Czytelnika w ważną problematykę ludzkiego życia zmysłowo-uczuciowego w kontekście integralnej wizji człowieka-osoby.

Vittorio Possenti, *Powrót do bytu. Pożegnanie z metafizyką nowożytną*, przekład Jarosław Merecki, seria „Monografie i Studia z Filozofii Realistycznej”, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 373, ISBN 978-83-65792-27-3.

W książce pod znamienym tytułem: *Powrót do bytu. Pożegnanie z metafizyką nowożytną* Vittorio Possenti zapowiada dwa ważne wydarzenia. Jedno to powrót do właściwego przedmiotu filozofii (metafizyki), którym jest byt realny, w miejsce którego filozofia nowożytna wprowadziła ideę, będącą konstruktem intelektu. Drugim zaś wydarzeniem ma być odwrót, nie tyle od metafizyki,

bo tej tam na dobrą sprawę nigdy nie było, ale od przyjętego *a priori* paradygmatu filozofowania skoncentrowanego na analizie danych świadomości; chodzi o odwrót od paradygmatu filozofowania, który miał być odkryciem na miarę „przewrotu kopernikańskiego”, a stał się zaprzeczeniem samej filozofii. Autor książki kompetentnie wprowadza nas w zagadnienia, które dla „życia” metafizycznej filozofii są niezbędne, a niekiedy wręcz bazowe. Do takich zagadnień włącza on m.in. problem: istnienia – *esse*, prawdy – *veritas*, Absolutu, stworzenia z niczego oraz szereg zagadnień szczegółowych, które są dziś szeroko dyskutowane. Autor wprowadza nas w żywą dyskusję, toczącą się na terenie filozofii i kultury, a także nauk przyrodniczych, dzięki czemu czytelnik nie tylko jest jej biernym uczestnikiem, ale niejako sam jest w nią włączony, gdyż dyskutowane problemy są nośne egzystencjalnie i kulturowo, i z tej racji angażują każdego człowieka. Książka znakomitego włoskiego filozofa kieruje uwagę na potrzebę namysłu nad zagadnieniami współczesnej metafizyki realistycznej.

Henryk Kiereś, *Filozofia sztuki*, seria „Monografie i Studia z Filozofii Realistycznej”, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 423, ISBN 978-83-65792-25-9.

Książka prof. Henryka Kieresia stanowi wykład filozofii sztuki, rezultat wielu lat prac naukowych, doświadczenia i badawczego namysłu profesora akademickiego nad jedną z najważniejszych dziedzin ludzkiej aktywności. Autor pyta o przyczyny transformacji współczesnej estetyki w antyestetykę oraz sztuki w antysztukę oraz odsłania ich cywilizacyjny i filozoficzny kontekst.

Książka składa się z ośmiu części. Dwie pierwsze ukazują cywilizacyjne i filozoficzne podstawy kryzysu w sztuce. W pierwszej Autor analizuje ideowy kontekst współczesnego sporu o sztukę, poczynszy od zjawiska sztuki awangardowej,

a skończywszy na antysztuce, ukazując jego najgłębsze filozoficzne racje, wśród których wymienia spory: esencjalizmu i antyesencjalizmu, estetyzmu i antyestetyzmu, modernizmu i postmodernizmu, oraz konsekwencje ideologii socjalizmu w dziedzinie sztuki. W drugiej części Autor przedstawia wpływ dwóch wielkich tradycji filozoficznych na rozumienie sztuki: idealizmu i realizmu. W wewnątrznie zróżnicowanej tradycji idealizmu wyodrębnia: racjonalizm i irracjonalizm, modernizm i postmodernizm, by ukazać odmienną koncepcję sztuki wypracowanych przez te nurty. Na tle konsekwencji idealizmu dla rozumienia sztuki Autor ukazuje kompetencje filozofii realistycznej dla podjęcia i twórczego rozwiązania problemu sztuki oraz wskazania jej neutralnej i uniwersalnej teorii. Kolejne części książki odnoszą się do filozoficznej interpretacji sztuki. Autor wyjaśnia czym jest sztuka, wskazuje na jej podmiotowe i przedmiotowe racje, specyfikę i cel artystycznej twórczości oraz jej związek z naturą i jej sposobem celowego działania, aż w końcu sytuuje sztukę w kontekście teorii aspektu. Sztuka jest tu prezentowana na tle koncepcji kultury i jej głównych działów. Zanim jednak Autor przejdzie do jej omówienia, zatrzymuje się w części czwartej na kwestii celu sztuki i sposobu jej działania. Część ta obejmuje ponadto problem podziału sztuk w aspekcie historycznym i antropologiczne kryterium podziału, a także omawia status bytowy dzieła sztuki. Kolejne cztery części książki dotyczą sztuki na tle teorii aspektu: wobec prawdy jako celu poznania, wobec dobra jako celu działania moralnego, piękna-celu twórczości, oraz wobec świętości, w kontekście religii. W każdej z tych części Autor dyskutuje z dziedzictwem idealizmu: sporami o prawdę i jej idealistycznymi koncepcjami, dylematami idealistycznych aksjologii, kryzysem modernistycznej teorii piękna, ważnym dla sztuki religijnej sporem pomiędzy ikonofilią czy ikonoklazmem, proponując rozwiązanie aporii na gruncie realizmu filozoficznego. Autor

ukazuje w ten sposób, że problem współczesnego kryzysu sztuki może być zasadnie rozwikłany wyłącznie na terenie filozofii, zaś proponowane rozwiązania ukazują ogromny potencjał filozoficznego realizmu dla wyjaśniania problemów i korekty błędnych interpretacji filozoficznych. Autor przypomina, że rozstrzygnięcie sporu między idealizmem i realizmem wpływa na oblicze naszej cywilizacji i kultury. Książka ta o arcybogatej zawartości stanowi zatem lekturę obowiązkową nie tylko dla adepta humanistyki czy odbiorcy sztuki, ale i dla każdego czytelnika zainteresowanego filozofią i jej kompetencjami w wyjaśnianiu podstaw kultury. Wraz z omawianą wyżej książką *Kultura. Dramat natury i osoby* stanowi kulturowy niezbędnik dla współczesnego filozofa i humanisty.

Kim jest człowiek? Współczesne debaty antropologiczne, seria „Zadania współczesnej metafizyki”, red. nauk. A. Maryniarczyk, N. Gondek, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 504, ISBN 978-83-65792-30-3.

Książka obejmuje materiały z XXII Sympozjum Metafizycznego (5 XII 2019 r.) z cyklu „Zadania współczesnej metafizyki”, które zostało poświęcone współczesnym przemianom w rozumieniu człowieka i podstawowym obszarom kontrowersji antropologicznych. Dotyczą one osobowego bytowania człowieka, rozumienia umysłu ludzkiego, badań nad mózgiem i projektu sztucznej inteligencji, wolności, specyfiki cielesności i organizmu ludzkiego, sensu życia ludzkiego w kontekście mitów transhumanizmu, terryzmu, nihilizmu. Struktura książki zawiera pięć części zgrupowanych wokół powyższych wielkich zagadnień współczesnych debat antropologicznych. W tomie zamieszczono również wybrane tematycznie artykuły nestora Filozoficznej Szkoły Lubelskiej, o. M. A. Krapca, dla przypomnienia jego myśli antropologicznej z okazji bliskiej już rocznicy 100-lecia urodzin.

Książka zawiera także indeks osobowy i obszerną bibliografię tematyczną.

Arystoteles, *Analityki pierwsze. Analityki wtóre*, przekład i opracowanie Marian A. Wesoły (UAM, Poznań), seria „Teksty-Przekłady-Komentarze”, Polskie Towarzystwo Tomasz z Akwinu, Lublin 2020, s. 454, ISBN 978-83-65792-29-7.

Obecna edycja dwujęzyczna – polsko-grecka – *Analityk pierwszych* i *Analityk wtórych* Arystotelesa stanowi ważne wydarzenie dla polskiej filozofii współczesnej: jest nowym polskim przekładem, dokonany prawie pół wieku po pierwszym, a podjętym z troską o maksymalnie wierne oddanie myśli Mędrca ze Stagiry, jak i uwzględniającym aktualny stan badań. Tłumaczenia dokonał wybitny znawca antycznej myśli greckiej i bizantyjskiej, prof. Marian A. Wesoły z Uniwersytetu Adama Mickiewicza (Poznań), sam zaś przekład został opublikowany wraz z towarzyszeniem języka oryginału, zaproponowany w przystępnej formie graficznej i z nowym układem akapitów. Tekst grecki i polski traktatów Stagiryty poprzedza słowo od Wydawcy o relacji logiki i filozofii, o specyfice i dokonaniach logiki Arystotelesowskiej, oraz przedmowa Tłumacza wprowadzająca w przewodnią wizję nowego przekładu, jak i w trudności, jakich doświadcza jego Autor, usiłując jak najprecyzyjniej oddać sens greckich terminów w ich kontekście teoretycznym. Ich objaśnienie znajdujemy w zestawionym przez Tłumacza glosarium (grecko-łacińsko-angielsko-polskim). Publikacja zawiera także bibliografię źródeł i wybranych opracowań dotyczących *Analityk* i Arystotelesowskiej sylogistyki, oraz indeks osobowy.

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie w ramach projektu

badawczego nr 2014/15/B/HS1/00449 pt. Nowe perspektywy Arystotelesa „Analityk pierwszych i wtórych”. Nowy przekład „Analityk” ze wstępem, komentarzem i glosarium greckolacińskiego-angielsko-polskim.

Karol Wojtyła, *The Lublin Lectures – Wykłady lubelskie*, translated by Hugh McDonald, series „The Lublin Philosophical School”, Polskie Towarzystwo Tomasz z Akwinu, Lublin-Roma 2020, s. 683, ISBN 978-83-65792-28-0.

Książka stanowi kolejną mocną pozycję w ramach dwujęzycznej polsko-angielskiej serii wydawniczej pod nazwą „The Lublin Philosophical School”. Po *Rozważaniach o istocie człowieka* i *Elementarzu etycznym* opublikowanie *Wykładów lubelskich* jest ważnym wydarzeniem – zawiera bowiem plon naukowej i dydaktycznej działalności Karola Wojtyły: wykłady wygłoszone do studentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1954-1957. Pierwszy wykład jest zatytułowany „Akt i przeżycie etyczne”, drugi dotyczy „Dobra i wartości”, zaś trzeci to: „Zagadnienie normy i szczęścia”. Stanowią one historyczny przegląd stanowisk etycznych, ale i wykład systemowy prezentowanych kwestii. Praca ta poprzedza dzieło *Osoba i czyn*, zawierając źródła późniejszych koncepcji filozoficznych Wojtyły. O intrygujących losach powstawania przekładu pisze Tłumacz w swojej przedmowie, skierowanej do czytelnika zachodniego. Tłumacz wprowadza w niej do niełatwej historii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w czasach powojennych, gdy Karol Wojtyła wykladał etykę dla studentów KUL, ale także wspomina własne studia w KUL w latach 80, gdy mógł studiować filozofię w Szkole Lubelskiej. W słowie od Wydawcy, ks. prof. Andrzeja Maryniarczyka, znajdujemy natomiast uwagi o dziejach prób publikacji *Wykładów lubelskich* w języku angielskim, które po całych dziesięcioleciach zabiegów mogły wreszcie ukazać się

w obecnej, tak interesującej edytorsko postaci i z okazji Jubileuszu 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły – św. Jana Pawła II. Jubileusz ten był świętowany szczególnie uroczyście w środowisku akademickim KUL, miejscu pracy naukowej i dydaktycznej Papieża-Polaka. Możliwe dzięki niniejszemu wydaniu uprzystępnienie tekstu w postaci dwujęzycznej: polsko-angielskiej pozwoli badaczom myśli Karola Wojtyły na całym świecie dotarcie do tekstów oryginalnych *Wykładów* i porównanie ich z proponowanym przekładem.

Paulina Sulenta, *Stwórcza moc Boga. Stanowisko św. Tomasza z Akwinu*, seria „Scripta Philosophiae Classicae”, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2020, s. 242, ISBN 978-83-65792-36-5.

Książka dotyczy problemu nieskończonej mocy Boga podjętego w perspektywie metafizyki realistycznej. Rozważania prowadzone są na gruncie egzystencjalnej teorii bytu, której zręby sformułował św. Tomasz z Akwinu, a współcześnie rozwinął podążający za myślą É. Gilsona i J. Maritaina główny twórca Lubelskiej Szkoły Filozoficznej, M. A. Krąpiec. Celem analiz jest namysł nad tym, czy i w jaki sposób fakt zaistnienia bytów przygodnych, poznawanych w świetle ostatecznych racji jako skutki stwórczego działania Boga, niesie w sobie informację dotyczącą Boskiej mocy i przysługujących jej własności. Autorka ukazuje znaczący wkład św. Tomasza z Akwinu w określenie filozoficznego rozumienia mocy Boga, a przede wszystkim komplementarność Tomaszowej metafizyki odnoszącej się do istnienia i natury Boga, bytu przygodnego oraz stworzenia świata *ex nihilo*. Autorka ukazuje *creatio ex nihilo* jako najpełniejszy przejaw Bożej wszechmocy. Problematyka podjęta w książce uzupełnia podstawowy wykład z metafizyki o problematykę dotyczącą aktu stwórczego i mocy Boga.

Wydanie książki zostało sfinansowane w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” nr projektu 028/RID/2018/19.

***Filozof wpatrzony w naturę i to co boskie.* Księga pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej na KUL Księdza Profesora Andrzeja Maryniarczyka SDB, red. T. Duma, A. Gudaniec, Z. Pańpuch, K. Stępień, P. Sulenta, Wydawnictwo Academicon, Lublin 2020, s. 1340, ISBN 978-83-953549-3-9.**

Księga przygotowana z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej na KUL ks. prof. Andrzeja Maryniarczyka, zawiera listy gratulacyjne, rekomendacje wniosku o Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, esej biograficzny, wykazy najważniejszych aktywności naukowych i organizacyjnych oraz spis publikacji naukowych Jubilata, wybór fotografii. Na część merytoryczną składają się działy: metafizyka, antropologia filozoficzna, filozofia kultury, filozofia Boga i religii, filozofia prawa i polityki, historia filozofii i metafizyka obejmujące pięćdziesiąt artykułów, z których część nawiązuje wprost do dorobku współczesnej metafizyki realistycznej – głównego przedmiotu zainteresowań Jubilata.

zebrała dr hab. Katarzyna Stępień